

2 جزوه جلسه‌ی ششم (مسجد) معماری اسلامی

مشخصه اول یک مسجد دیوار قبله است. یک الزام اینی و مذهبی نیست بلکه صرفاً مشخص شدن جهت قبله است و این که دیوار باشد یا ن از نظر مذهبی ضرورت ندارد.

مسجد مهمترین بنای مذهبی است و مهمترین کار گردش نماز است به خصوص نماز جمعه آن هم در اوایل زمان پیدایش مسجد است. ریشه پیدایش مسجد خانه پیامبر است ولی در این ب عنوان یک خانه ساخته شده یا یک مسجد شک وجود دارد یعنی این کدام کار کرد آن مقدم تر است دو روایت وجود دارد یک عده طرفدار این نظریه هستند کاین مکان خانه پیامبر بوده و در عربی ب آن میگفتند بیت پس از اصل از خانه هایی عربی ریشه دارد و یک عده این نظریه را دارند که در اساس ساخت این بنا ب مسجد بودن آن توجه شده است این بنا در مدینه است و 9 اتاق در سمت غرب وجود دارد که اتاق هایی اهل بیت پیامبر بوده است و در سمت شمال بنا یک فضای سر پوشیده ستون دار داریم که ب آن ظله میگویند که از اول سر پوشیده نبوده که بعد از این که قبله از بیت المقدس ب مکه تغییر یافت ظله ب پایین تغییر داده شد در جهت مکه مکرمه ساخته شده و در جهت رو ب روی ظله یعنی سمت جنوب فضایی سر پوشیده ای بوده که انصار و مهاجرین در این مکان اسکان داده میشدند نظام ساختاری این بنا از تیرهای نخل و درختان خرما و روی آن بوری ساخته شده است و دو ورودی دارد.

وقتی ب معماری این بنا نگاه میکنیم که فضای مسکونی این بنا خیلی ناچیز تر از فضاهای است که در آن عبادت و کارهای سیاسی انجام میشد و اصل این بنا صحن گسترده آن است که از اساس ب این مساجد مسجدهای سفارشی گفته میشود ولی ن به این معنا که مسجد حکومتی مساجد حکومتی باشد یعنی بنا های که از اساس ب منظور مسجد ساخته شده است در شبستا مساجد ب یک فضای نیاز داریم که نماز گذاران بتوانند شانه ب شانه هم در صفهای عرضی بایستند بطور برابر دید امام جماعت و حرکاتی که انجام میدهند یکسان است ولی در کلیسا ها تاکید بر محور های طولی است آدم ها در صف های با تعداد کم ولی پشت سر هم قرار میگیرند برای این است که میگویند معماری مساجد از ابتدا عدالت-بت شکن- درونگرا- عمیقاً مذهبی است و تجملگرایی را منع میکند

در ساختار مسجد بناهای موجود تغییر کاربری میدادند و ب مسجد تبدیل میشدند و یک علت خواص داشت و زیرا بر عکس ایین های دیگر که روند گسترش آنها زمان زیادی طول میکشد ولی در دین اسلام ب مدت 50 سال ینی در زمان بنی امیه یعنی بعد از پیامبر بسیار گسترده شده از اسپانیا تا هند و چین گسترده شده تعداد نماز گذارها زیاد شده در زمان ساخت و ساز مسجد نبوده است برای همین سر زمین هایی که فتح شده بعضی از بناهای آن ب مسجد تبدیل میشد ولی در مدت بسیار کوتاهی این اتفاق می افتاد زیرا بنا های موجود نیاز نماز گذاران را بر طرف نمیکرد مثلاً کلیسا تائیدش بر محور طولی بود ولی مسجد مرلعی است یا در بعضی از ایین ها عبادت در زیر سقف یا فضای سر پوشیده ممنوع است مثلاً معبد اناهیتا در بیشاپور یا شوش در دوره هخامنشی ها یادر تخت سلیمان ب این دلیل نمیشد از بناهای دیگر استفاده کرد یا مثل مسجد یزدخواست یک معبد سر پا بود که دیوار سمت

دیگر استفاده کرد یا مثل مسجد یزدخواست یک معبد سر پا بود که دیوار سمت
قبله آنرا بستند و ب یک مسجد تبدیل شد ولی در جاهای دیگر نیز یک نیمه
ویران بوده یعنی از مصالحش در بازسازی این بنا استفاده شده ولی در
اصل این بنا ب این شکل نبوده است
آتشکده یزدخواست نیمه ویران بوده و از مصالح آن استفاده شده برای
ساخت مسجد .

گسترش دین اسلام خیلی سریع بوده و مردم گروهی مسلمان می شدند ،
برای همین تعداد نمازگزاران زیاد بوده ، از طرف دیگر بر اثر فتوحات خیلی ها
با اسلام آشنا می شدند و مسلمان می شدند . پس علاوه بر نمازگزاران
نظامیان به فضای مسجد نیاز داشتند .

در گذشته مردم دور محوطه ای که فتح کرده بودند دور آن یک خطی از گچ یا
ذغال یا نی (یک چیز کاملاً نا پایدار) کشیده می شد و آن را به عنوان زمین
مقدس شناخته می شود . این کار به دلیل این بوده که چون یکی از عادت
نمازگزاران رعایت نظافت بوده و باید با بدن پاک وارد نماز خانه بشوند برای
همین دور آن را مشخص می کردند و به عنوان یک زمین مقدس می کردند .
مسجد جامع یا مسجد جمعه : مسجدی که نماز جمعه در آن برگزار میشده
است .

هر شهری که مسجد جامع نداشته شهریت آن زیر سوال میرفته است و یکی
از معیارهای شهر بودن داشتن مسجد جامع یا مسجد جمعه بوده است . اگر
شهری مسجد جمعه نداشته مردم باید به شهر دیگری که نزدیکشان است
مراجعه کنند .

در زمان پیامبر و امامان رفتن به مسجد جمعه واجب بوده و به صورت جماعت
برگزار میشده است . در زمان غیبت امام زمان نماز جمعه به صورت اختیاری
شد .

هر شهر فقط میتوانسته یک مسجد جامع داشته باشد. برای نشان دادن وحدت
و یکپارچگی

به دلیل اینکه آن زمان رفتن به نماز جمعه واجب بوده مساجد را با ابعاد بزرگ
و شایسته تری در مرکز شهر می ساختند .

سایر مساجد و مساجد کوچکتر برای نماز های یومیه ساخته می شده و رسم
بوده که هر محله در مرکز خود داشته باشد یا به طور مثال مذاهب مختلف
برای خود مسجد به خصوص داشتند .

بعد ها عناصری تک تک به مسجد اضافه میشد :

اولین چیزی که مسجد به آن نیاز داشته : مشخص شدن جهت قبله بود ، بعد
از آن زمین مسجد .

مسجد ها عموماً در راستای بازارها قرار میگرفتند اما به دلیل اینکه نیاز به
پاکی و نظافت باید یک سری قوانین رعایت میشده است .

به دلیل اینکه حیوان در آن فضا قرار داشته یک کوچه یا راهرو بین آن
میکشیدند یا اگر مدرسه در جوار آن بوده هم به همین منوال . همیشه یک
مرز بین مسجد و خرید و فروش بازار و مدرسه قرار می گرفته است .

حتماً وضوخانه اول مسجد قرار میگرفته است . در مسجد تنها چیز مهم
تعیین دیوار قبله است ، اولین چیزی که ساخته میشده بعد دیوار قبله
صحن و شیستان بوده است .

محراب اولین و آشکارترین عنصر اضافه شده به مسجد است . محراب
پیامبر بعد از بازسازی مسجد النبی اضافه شد است .

در محراب بهترین نوع گچ بری ها و تزیینات استفاده میشده است .

محراب و منبر با تزیینات هیچ ضرورت عبادی خاصی ندارد و در معماری
اسلامی نغمه شده ساده نبسته ، با قبله داشتند .

مسجد ها عموماً در راستای بازارها قرار میگرفتند اما به دلیل اینکه نیاز به پاکی و نظافت باید یک سری قوانین رعایت میشده است .

به دلیل اینکه حیوان در آن فضا قرار داشته یک کوچه یا راهرو بین آن میکشیدند یا اگر مدرسه در جوار آن بوده هم به همین منوال . همیشه یک مرز بین مسجد و خرید و فروش بازار و مدرسه قرار می گرفته است .
حتماً وضوخانه اول مسجد قرار میگرفته است . در مسجد تنها چیز مهم تعیین دیوار قبله است ، اولین چیزی که ساخته میشده بعد دیوار قبله صحن و شیستان بوده است .

محراب اولین و آشکارترین عنصر اضافه شده به مسجد است . محراب پیامبر بعد از بازسازی مسجد النبی اضافه شد است .

در محراب بهترین نوع گچ بری ها و تزیینات استفاده میشده است .
محراب و منبر با تزیینات هیچ ضرورت عبادی خاصی ندارد و در معماری اسلامی نفی شده و ساده زیستی را قبول داشتند .

بعد از محراب دومین عنصر منبر است. که یادآور سکوی خطابه حضرت رسول است دو منبر معروف در تاریخ معماری وجود دارد:

1- منبر چوبی و منبت کاری شده مسجد جامع قیروان

2- منبر خشتی تاریخ خانه دامغان

در دوره های بعد یکسری منبرهای متحرک هم ساخته شد که در حیاطها بودند که اگر لازم بود جابجا میشدند حتی بعداً کار منبرها به تجملات هم کشیده شد برای مثال: معاویه یک منبر بسیار باشکوه داشت که آن را در سفرها با خود میبرد.

بعد از منبر عنصر بعدی مقصوره است، مقصوره یک فضای صندوقه شکل است که معمولاً امکان دید بصری را فراهم میکرده بین خلیفه ی پیش نماز و نمازگزاران و ارتباط فیزیکی را حذف میکرده.

مقصوره از دوجا وارد ساختار مسجد شد:

1- بعد از ترور های خلفا

2- بعد از اینکه مسجدهای حکومتی در کنار ارگهای حکومتی ساخته شدند.

مقصوره به دلیل اینکه بسیار تجملاتی بود و با ساختار مسجد همخوانی نداشت خیلی زود کنار گذاشته شد.

عنصر بعدی شیروانی برجسته راهروی مرکزی است، از اولین چیزهایی که از بیرون نما پیدا میکرد، که به سمت محراب بوده.

باز هم حالت تجملاتی داشت که خلیفه از آنجا وارد محراب خودش میشد، بسیار کم دیده میشود این عنصر از نمونه های آن میتوان:

مسجد کبیر دمشق را دید که بخاطر نزدیکی به معماری بیزانس است.

- عنصر بعدی گنبد است که نمود کالبدی کاملاً برجسته و مشخصی دارد.
نکته‌ی بعدی راجب معماری مسجدها کارکردهای آن است:
- 1-مسجد فهرج اولین بنای که از اول به عنوان مسجد ساخته شده.
  - 2-مسجد جامع بروجرد ویژگی خاصش قسمت شبستان است که صرفاً گنبد خانه است و حیاط بزرگی دارد.
  - 3-مسجد نه تنها فضایی برای نماز خواندن است بلکه از مهمترین کارکردهای دیگر او آموزش و تحصیل است در رشته های (علوم دینی،فلسفه و..)
  - 4-از کارکرد های دیگر مسجد کارکرد زیارتی بوده مانند مسجدالنبی
  - 5-کارکرد دیگر آن قضاوت و دادرسی بوده که بعد ها به دلایل:(1-اضافه شدن تجملات2-قضاوت های ناعادلانه)قضاوت را از مسجد جدا کردند.
  - 5-کاربرد سیاسی از مسجد که در دوره ی پیامبر در خانه ی خودش هم بود مانند:(1-جمع اوری کمک ها،اسکان به پناه ها و..)
  - 6-کارکرد های ویژه که این کارکرد ها برای دین های خاص بوده و شرایط خاص هم داشته.

حلیہ حضرت

مسجد زفرہ دکن

اول مسجد سافد سہ درباران سے مسجد قریح

1

1- مسجد قریح - عریض سیدہ یاری را دارد.

نقشہ مسجد بسیار ساده: میان با ۲ دهانه که دهانه شمالی
نہایترا از رز دهانه جب درست است.

چون طاق و طاق است

2- مسجد یا کافانہ مکان - سبب معروف به چهل ستون اما در اصل

نقطہ دارای ۱۸ ستون است. بزرگترین حوض در دنیا

غاری در زیر بار و داخل دره بہ بنا سنگی معروف است.

سنگی قفل کا - تیزو در (منبر حضرتی کن بسیار معروف است)

درس درہ سلجوقی:

تختی استاق - اقصا حضرتی ۴ اقلی بہ مساجد (مسجد جامع زفرہ)

در بارگی ها - نقشہ حضرتی بہ اکتراہ دربار در جہد دارد.

در بارہ وقت منارہ.

مسجد جامع اردستان - سبب فراسانی (اولی ہا در ۴ دورہ مختلف بنا شد)

اولی حضرتی: ۱۵۵۵ ہجری قمری

ایوان سگال: ۹۴۶ ہجری قمری

بیل سبوت: پینین قرون یازم

ایوان عمی: نایل قرون دوازہم

دوره اولی ← چهار روز در روزی دارد
که آنجا کفاسی و بیج بری زینا
موترب دارد

* دوره اولی خانی ~~موترب~~ (اطراف سنبله های دوره سلجوقی)
دوره اولی آن دوره ← ساحت بناهای با عینه مللید
بناهای معتقد حیرت های افسانه ساز
بنای معروف ← ابر علیّه شیرین

* دوره شهری ← مجموعه بناها ساخته شده
که عظمت بناها زیاد بوده
بنای معروف ← مسجد کبود و مسجد لاهور ساز
در این دوره تالید ← شهر در روزی بنا
انگلی علیّه (ارتفاع زیاد)

* مسجد جامع اصفهان :

دوره اول ← بنای اولیه یا احداث مسجد (قرن دوم هجری)
دوره دوم ← نهایی و توسعه مسجد جدید (قرن سوم)
دوره سوم ← الحاقات دوره اول (قرن چهارم)
دوره چهارم ← اقلیات دره سلجوقی ، اواخر اصفهان (قرن پنجم)
دوره پنجم ← اقلیات سلجوقی (دوره دوم) حقه اواخر اصفهان
دوره ششم ← اقلیات دوره ایلخانی درسی اقلیم ها کار شده

دوره هفتم ← اقدامات دوره مطهری اجابت معالی
 دوره هشتم ← اقدامات دوره تمهیدی بیان استاد
 دوره نهم ← دوره لفظی صورت در داخل بنا مقبول سازی
 دوره دهم ← اقدامات دوره قاف...

دوره تمهیدی → (۱) نسخخانه های جانبی بیت ایران
 (۲) مقبول سازی های ضاعی و انبساطی
 بیان و ستایش بیت الله - مسجد جامع اصفهان

(۳) اساتید مسجد مدرسها

باغ ایرانی:

ساختار باغ ایرانی:

- ۱- پرس در تفریح
- ۲- پرورش درون خانه یا حیاط
- ۳- تزیین

در داخل و خارج محوطه مسکن

* ارزش عاریت معنوی داشته اند ← طبیعت باغها

باغها از چند نظر تقسیم میشوند:

- ۱- باغ خان بزرگ
- ۲- باغچه ها
- ۳- بو درال باغچه

* باغ خان در محوطه طاقست مرتب است ← با تزیینات گوناگون

* باغ خان ایرانی از اصول (اصل درون ترازی) پیروی میکند

← و اصول پرهیز از بیهودگی

* معیار باغ از نظر طاقست و اصل نما:

۱- باغ هندسی

۲- باغ منظره ← ترکیبات به صورت آزاد است

۳- باغ ترکیبی

* از نظر برداری

۱- آب دریا

۱- ایجاد امواج

۲- زلزله دریا

۳- تغییرات در بافت خاک

دریا - خاک ← استخرهای و عرض کانال - ۲ - نواحی ساحلی - ۳ - غوازی

۱ - ۲ - ۳
سیستم پست دریا (نوع دریا)

۱ - درخت های بزرگ ایجاد می کند
۲ - درخت های کوچک (توت و ...)

* درخت های بزرگ در دریا ایجاد می کند

* درخت انجیر در نوسنگ ها باغ ماسنه مسنده

- نرت (تقسیم بندی باغچه ها) (عمودا ۱۰۰ مورت) (۴۰ ماسه بوبین) و به وسیله حال ها با نوسنگ مسنده

* در میان نرت انواع یونجه استفاده مسنده
در درختان خوراک دام ها بوده و در راستای حشرات را با نوسنگ مسنده

* قرار گرفتن نوسنگ در باغچه ها

۱- قرار گرفتن نوسنگ در نیم ابتدایی

۲- قرار گرفتن نوسنگ در میانه وسط باغ

۳- قرار گرفتن نوسنگ در انتهای باغ
از گریه مردم چشم نشسته در عن است

بین کرد طبت حال مردان پس است

آب انبار و بیضج

در جاهایی که به منبع دائمی آب در حاکم مصول سال دسترسی ندارند (به ویژه در مناطق مرتفع و

- ۱- حفر ثنات
- ۲- آب را ذخیره میکنند (آب باران یا آب بودخانه)
- ۳- بن ها را آکنده ها
- ۴- ساخت آب انبار

آب آب انبارها را: آب ثنات، بودخانه، آب باران ذخیره میکنند.

زبان میخوانند آب باران را ذخیره کنند به وسیله بن یا حوضچه ذخیره میکنند. به این بن ها نیاید در زمین حاکم مسوره زار و لغیر و بعضی بنا را قمع ستان باشد. باید در زمین حاکم سفت و

سخت قرار بگیرند و بعضی به شیب زمین یا بتوجه کرد. آب بودخانه ها را به وسیله خاک ریز به سمت

- آب انبارها هدایت میکنند. آب انبارها در:
- ۱- مرتفع
- ۲- خارج شهر
- ۳- در کاروانسراها در مسیر کاروان ها
- ۴- در خانه ها

آب انبار

۱- آب انبار دشتی: در کاروانسراها مسیر کاروان ها و در خارج شهر قرار دارند.

۲- آب انبار حاکم شهری یا روستایی که در قیاس عمود یا عمود عمودی در خانه ها قرار دارند.

- قسمت های مختلف آب انبار:
- ۱- منبع ذخیره آب
- ۲- پوشش منبع
- ۳- حوالش یا دریل
- ۴- راه پله و یا سیر
- ۵- سردر و تزییناتی

منبع ذخیره آب به صورت :
منبع مستطیل
منبع
استوانه

منبع های منبع مستطیل شکل : برای پوشش سقف در جزایر از ستون استفاده می کنند که سقف به صورت طاق آوند یا مسطح هستند.

حقوق منابع : در استوانه ای حداکثر ۲ متر هست . اما در جبهه اشکال منابع تا ابعاد بزرگتر هم هست .
پوشش آب انبارها :
مغز و طری (بلم بلم ای یا صاف)
فندسی
طاق آوند
سطح

در جاهایی که میزان تابش خورشید قوی تر است : برای اینکه آب ریخ بدون جدا شدن در جبهه ها رو به زرد سفید یا روشن می کنند .
پوشش فندسی آجرین یا سفیدی است .

در آب انبار های بزرگ متوند از سقف های مسطح استفاده می شود و بیشتر در جاهایی استفاده می کنند که به صورت معیونه ای هستند (تبعیه یا مداس ، مساجد و ...)

برای سالم نگه داشتن آب و حذف بو در آب از بادگیر استفاده می شود . از آنجا که بارندگی می تواند استفاده کرد . برای استفاده از جریان هوا به طعم دارم از چند بادگیر استوانه ای می شود .

درمان حاسی که با دلیل وجود ندارد: روی طاق حاید سری سوراخ ایجاد می‌دهند که طاق صورت را

انجام میدهد.

راه بیهوشی: دارای عرض زیادی بودن. بیهوشی حاصل می‌گردد یا آمپول ستراسن یا آمپول پروپوفول

پوشش منبع و یا سیر به صورت دو پوسته بوده که فضای خالی بین دو پوسته حکم حاسی حرارتی دارد.

آب انبارها دارای سردی حاسی با سطله‌ها هستند. حوض آب انبار از جنس سنگ، آجره سفید، آجره

ساروج است.

نگار حاسی لومات کف حوض را سر - سر حوض که به استخوان رختک شدن آب کف می‌کشد. اما سترای سفید

کف استخوان می‌کشد. از فلزات مسه آهک، آهک و ساروج برای آجر چینی بدنه استخوان می‌سوز

آب انبار ریشه‌ها و ابتدا جایگاه دیوارهای اطراف بتن بدنه ساخته شد حوض و سفارده بتن.

راه بیهوشی حاکم حاسی لومات دو طرفه بودن دلیل سترای سفید است.

بیماری حاسی: بیماری استر یا حوض دارد.
بیماری دیوار بتنی حاسی انداز
بیماری حوض بتنی دارد

بیماری حاسی برای نند و دارای نوع استخوان سفید. غریب ترین عناصر معماری بیهوشی بوده.

مقارن بیهوشی: سنگی شل - تونل - زیر زمین - بدون طاق

بیماری از بیهوشی حاسی معروف: ۱ - زواری ۲ - دلد ۳ - حوض زواری ۴ - بستان

مناره

مناره ها پیشینه خیلی قوی در ایران دارند، در دوران پیش از اسلام هم مناره داشته ایم اما با کارکردی متفاوت از مناره های اسلامی.

_مناره ها حکم میل های راهنما داشته اند در مسیر کاروان رو

_برای نشان دادن راه

_برای راهنمایی به سمت کاروانسرا ها

در دوران اسلامی کارکرد مناره کنار مساجد، سردر های ورودی،

ایوان های متصل به گنبدخانه

مناره ها علاوه بر گلدسته ها و ماذنه ها

مناره ها از چهار جزء اصلی تشکیل شده اند:

پایه: به صورت مربع، شش یا دوازده ضلعی

ساقه: به شکل استوانه یا مخروطی

سرپوش: مربع و هشت گوش که مهمترین بخش مناره است.

رأس: همان سایبان که به اشکال مختلف ساخته می شود.

پایه یا سکو

با توجه به ارتفاع زیاد و مساحت کم قاعده، پایه مهمترین مهم ترین نقش را در مقاومت مناره داشته و کوچکترین سستی در این قسمت یا زمین زیر آن منجر به فرو ریختن بنا می شود. بنا براین زمین را تا رسیدن به لایه های سخت حفر کرده و با شفته و سنگ پر می کنند. سپس پایه یا سکو ساخته می شود. گاهی مناره ها را بدون پایه مستقیماً روی زمین می سازند که از نمونه های آن می توان به مناره علی و مناره مسجد برسیان اشاره کرد. پایه ها معمولاً یا مربع بوده مانند مناره رهروان اصفهان و مناره خسرو گرد سبزوار یا کثیرالاضلاع بوده مانند مناره های سین و زیار که بدنه استوانه ای در وسط سکو قرار می گیرد.

ساقه یا بدنه

هر ساقه یا بدنه دارای بخشهای زیر است:

دکل ، پلکانو نورگیرها

از دوران پیش از اسلام می توان به میل اژدها یا نور آباد که ساقه ای چهار ضلعی داشته اشاره کرد.

دکل: با توجه به ساقه دکل چندضلعی یا استوانه است که پلکان مارپیچی به دور آن میچرخد. دکل ها معمولا از گچ و سنگ و آجر ساخته شده و گاهی برای استحکام از سرب و مذاب استفاده شده است.

پلکان: پلکان میل فیروزآباد خارج از بنا قرار دارد اما در مناره های اسلامی پلکان به صورت مارپیچی حول دکل می چرخد.

نورگیرها:

الف) روزنه هایی کوچک به اندازه جای خالی یک یا چند آجر

ب) پنجره هایی بزرگ که گاهی جهت اذان گویی نیز از آنها استفاده می شده است.

تاج

سومین و بالاترین بخش یک مناره تاج یا کلاهک است. ساقه در نقطه گلوگاه با افزایش مقطع عرضی باز شده به صورت دایره یا چند ضلعی در آمده نعلبکی مناره یا جایگاه مؤذن را می سازد. اطراف تاج با دیواری کوتاه یا نرده های مشبک فلزی و چوبی محصور می شود.

_ رنگین کردن مناره ها از نیمه قرن سوم هجری به بعد مرسوم شد و آیات و احادیث نبوی در قالب تزئینات آجر کاری، گچ بری و کاشی های رنگی بر مناره ها نقش بستند.

_ قدیمی میل راهنمای موجود میل ازدها است. بنایی هفت متری متعلق به اشکانیان در غرب نورآباد ممسنی که در بالای آن آتشدانی سنگی قرار داشته است.

_ مناره چهل دختران

مناره ها در دوران سلجوقی نزدیک بنا ساخته می شدند.

و به صورت جفت مناره ساخته میشدند

در این دوره جفت مناره در دو طرف سردر ورودی یا ایوان متصل به گنبدخانه

تفاوت این مناره دوره سلجوقی با دوره های دیگر مانند مناره های دوره صفوی و تیموری این است که:

_ بدنه در سردر یا ساختمان ایوان پوشانده میشدند.

تزیینات دوره سلجوقی آجر کاری است

اما در دوره صفوی و تیموری بدنه مناره کامل کنار ایوان دیده میشد.

هنر معروف دوره تیموری و صفوی هنر کاشی کاری است.

معرفی مناره ها

میل ازدها

میل ازدها در غرب نورآباد در استان فارس قرار دارد.

این میل در یکی از راه های باستانی در دامنه کوه سنگلاخ و نسبتاً سرسبز قرار دارد.

میل اژدها یکی از معدود مناره هایی است که از دوران پیش از اسلام باقی مانده و به احتمال زیاد در زمان اشکانیان ساخته شده است.

مناره ساوه

چند ردیف کتیبه با اشکال گوناگون خط بنایی و آجر کاری هندسی جذاب، از ویژگی های این مناره است.

مناره ساوه در سال 504 هجری ساخته شده شهر ساوه به خاطر یک مناره دیگر نیز شهرت دارد و آن مناره ای است که بعد ها مسجد جامع ساوه در کنار آن ساخته شده است.

منار مسجد جامع فهرج

مسجد جامع فهرج تک مناره ای است که این منار به عنوان نشانه آبادی نیز از دور نمایان است.

این عنصر معماری و نیز گرمخانه کوچک مجاور آن که تماماً از خشت شده اند به دلیل کاهش ابعاد خشت ها در مقایسه با مسجد اولیه جزء عناصر الحاقی به مسجد محسوب می شوند که احتمالاً در قرن چهارم یا پنجم به بنا اضافه شده اند.

مناره شمس تبریزی

این مناره یکی از جدیدترین مناره های منفرد ایران استو در دوران زندیه ساخته شده.

هر چند تزئینات زیادی ندارد ، اما از یک نظر جالب و استثنایی است و آن این که تمامی بدنه مناره با شاخ قوچ پوشانده شده. البته خیلی از این شاخ ها به مرور زمان شکسته شده و از بین رفته اند. این مناره در داخل شهر خوی در آذربایجان غربی در یک باغ قرار دارد.

مناره های ایرانی

*مناره مسجد ساوه، در ساوه _453 هجری

*مناره مسجد پامنار، در زواره اصفهان _461 هجری

*مناره مسجد جمعه ، در کاشان _ 466 هجری

*مناره مسجد برسیان ، در اصفهان _491 هجری

*مناره چهل دختران ، در اصفهان _501 هجری

* مناره کار، در اصفهان _515 هجری

*مناره مسجد گز، در اصفهان _ ربع اول قرن ششم

* مناره مسجد سین ،در اصفهان _ 526 هجری

* مناره مسجد علی ، در اصفهان _ اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم

بادگیر چیست:

در کشور ما در طی قرون متمادی تمام ساختمان‌ها با توجه به اقلیم و شرایط محیطی ساخته می‌شده است. آفتاب، باد، رطوبت، سرما و گرما و به طور کلی شرایط آب و هوایی و جغرافیایی، تاثیر مستقیمی در معماری سنتی ایران در مناطق مختلف داشته است

بادگیر به عنوان یک سیستم سرمایشی، جزیی از ساختمان های مناطق گرم و خشک و یا گرم و مرطوب است که با قرار گرفتن در مسیر باد و هدایت کردن آن، در کاهش دما نقش موثری دارد. این روش به نوعی طبیعی ترین روش تهویه ساختمان است

بادگیرهایی که در سراسر ایران در شهرهای مختلف وجود دارند، اشکال و انواع گوناگونی دارند که این تنوع هم به دلیل زیبایی و هم به دلیل تاثیر موقعیت جغرافیایی بر سرعت و جهت باد است. حتی بادگیرهای یک شهر مانند یزد به عنوان مثال، بسیار متنوع می باشند و انگار هیچ دو نوع بادگیری وجود ندارد که دقیقاً مانند هم طراحی شده باشند! هر ساختمان در یزد، با توجه به موقعیت آن، نقشه ی زمین، سلیقه ی معمار و ... بادگیری متفاوت دارد.

به طور کلی در ایران بادگیر با پلان دایره، شش ضلعی، هشت ضلعی، مربع و مستطیل دیده می شود. هم چنین از نام‌های باستانی و گوناگون بادگیر، مانند واتفر، بادهنج، باتخان، خیشود، خیشخان، خیشور، ماسوره و هواکپ برمی‌آید که پدیده‌ای بس کهن است

نحوه ی کار کردن بادگیر به زبان ساده این چنین است: هوای جاری بیرون از خانه را به داخل خود می‌کشند و با تشتهای آبی که درون آن‌ها تعبیه شده، هوا را خنک و سبک می‌کنند و به داخل خانه هدایت

هوا را خنک و سبک می‌کنند و به داخل خانه هدایت می‌کنند. در واقع باد پس از برخورد با سطوح فوقانی بادگیر، به دالان‌هایی هدایت می‌شود که با سطح آب داخل حوض‌خانه برخورد کرده (مثل بادگیر باغ دولت آباد یزد) و فضای داخلی اتاق را خنک می‌کند و در مناطق مرطوب باد فقط از کانال‌های خشک عبور می‌کند (مثل بادگیرهای بنادر جنوبی) و فضای اتاق را تهویه می‌کند

اجزای بادگیر

- 1- **ستون (بدنه، کانال، تنوره، ساقه):** به بخشی از بدنه بادگیر که حفاصل بین دهانه بادگیر و بام ساختمان است، گفته می‌شود و معمولاً به صورت مکعب، مکعب مستطیل یا منشور ساخته می‌شود.
- 2- **دهانه (قفسه، هواکش، چشمه):** به قسمت بالایی بادگیر گفته می‌شود که شامل ورودی‌های جریان هوا است.
- 3- **تیغه‌ها:** داخل کانال یا ستون بادگیر توسط این عناصر که خشتی و آجری هستند به چند کانال کوچک‌تر تقسیم می‌شود.
- 4- **سقف**

بادگیرهای ایران به طور کلی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

بادگیرهای اردکانی
بادگیرهای کرمانی
بادگیرهای یزدی

1. بادگیر اردکانی: این نوع بادگیر بیشتر در منطقه اردکان (یزد) دیده می‌شود و بنای آن نسبت به سایر انواع بادگیرها، تا حدی ساده و از لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه است. به همین دلیل ممکن است برای هر اتاقی یک بادگیر بسازند.
2. بادگیر کرمانی: بادگیر کرمانی که ساده و تقریباً محقر است، به خانه‌های طبقه متوسط و پایین اختصاص دارد. ساختن این نوع بادگیر، از عهده هر بنایی بر می‌آید و مصالح عمده آن بیشتر خشت و گل است. کار این بادگیر تا حدودی نسبت به بادگیر اردکانی دقیق‌تر و ایده‌آل‌تر است. زیرا فشار باد به یک جهت موجب تخلیه سریع هوای گرم و آلوده از طرف دیگر می‌گردد. ضمناً بادگیر بیشتر آب انبارها را نیز بصورت بادگیر کرمانی درست می‌کنند تا از یک سمت آن، هوای خوش و مطبوع به سطح آب برسد و از طرف دیگرش، هوای گرم به بیرون برود.
3. بادگیر یزدی: بادگیر یزدی که از سایر بادگیرها بزرگتر است، معمولاً چهار طرفه یا یا هشت طرفه ساخته می‌شود و به همین لحاظ این نوع بادگیر را در برخی مناطق، «بادگیر چهار طرفه» یا «چهار سویه» هم می‌نامند. البته ساختمان آن از نظر معماری، از سایر بادگیرها، مشکل‌تر و پیچیده‌تر بوده و ارتفاع آن معمولاً زیاد است. در شهر یزد تمامی بادگیرها مرتفع و چهار طرفه یا هشت طرفه هستند؛ ولی برعکس در شهر میبد که در ۵۰ کیلومتری غرب شهر یزد است، بادگیرها کوتاه و

یک طرفه هستند. این امر بدین خاطر است که در میبد، بادهای کویری، توأم با گرد و غبار از سمت کویر می‌وزد و اهالی مجبورند که بادگیرهای خود را پشت به این باد و در جهت باد مطلوب بسازند؛ ولی در یزد، چون بین دو رشته کوه قرار گرفته، بادهای کویری کمتر جریان دارد و می‌توان بادگیرهای مرتفع چند طرفه احداث نمود.

انواع بادگیر از حیث جهت

بادگیر یک طرفه:

بادگیرها از لحاظ شکل بیرونی چند دسته هستند. ساده‌ترین نوع بادگیر یک جناحی است و بسیار کوچک و محقر بر فراز محفظه‌ای مانند سوراخ بخاری در پشت بام ساخته می‌شود در این روش برای پرهیز از گزند گرد بادهای و توفانهای سهمگین، بادگیر را فقط در جهت بادهای خنک و نسیم‌های مطبوع می‌سازند جبهه‌های دیگر آن را می‌بندند. در برخی موارد بادگیرهای یک طرفه را پشت به بادهای شدید و آزار دهنده می‌سازند و در واقع این بادگیر عملکرد تهویه و تخلیه هوا را انجام می‌دهد. ابعاد آن نسبت به سایر انواع کوچکتر و شکل آن اولیه تر است این مسیر مورب (که در بالای بام دیده می‌شود) پس از اتصال به کانال عمودی داخل دیوار و پنجره خروجی داخل ساختمان مانند بخاری در یک ضلع اتاق قرار می‌گیرد و تهویه را انجام می‌دهد. این نمونه بیشتر در مناطق سیستان و قسمتی از شهرهای بم دیده می‌شود.

بادگیر دو طرفه:

نوع دو طرفه که دارای دو وجه روبرو یکدیگر و با پنجره‌های بلند و باریک بدون حفاظ ساخته می‌شود و در قسمت داخلی ساختمان به شکل یک یا دو حفره در طاقچه دیده می‌شود این نمونه در سیرجان و به ندرت در کرمان دیده می‌شود.

بادگیر سه طرفه:

سه جناحی است و دو نوع دارد، سه جناحی متصل و سه جناحی منفصل (اشکم دریده). در این نمونه می‌توان به تفکیک از یک یا دو یا سه جبهه استفاده کرد البته استفاده از این نوع بادگیر نادر است.

بادگیر چهار طرفه:

بادگیرهای چهار طرفه است که به شکل کامل و مفصل‌تر از انواع دیگر ساخته شده‌اند، و معمولاً داخل کانالهای آن با تیغه‌هایی از آجر یا چوب یا گچ به چند قسمت تقسیم می‌شوند و بعضی از نمونه‌ها در زیر کانال بادگیر حوض به نسبت بزرگ و زیبایی می‌ساخته‌اند که هوای خشک و دارای گرد و غبار پس از برخورد با آب با جذب رطوبت خنک و گرد غبار آن جدا و هوای اتاق (حوض خانه) در گرمای تابستان بسیار مطبوع می‌شده است. در مناطقی که امکان ایجاد حوض خانه در طبقه همکف وجود نداشته است آب قنات را در زیر زمین جاری و نمایان می‌کردند و امتداد کانال بادگیر نیز تا روی این جریان آب ادامه می‌یافته است. این فضاها (سرد آب‌ها) محل تجمع اهالی خانه در بعد از ظهرهای تابستان بوده است.

بادگیر چند طرفه:

این نمونه در یزد، کرمان و بوشهر و... دیده می‌شود در شهرستان یزد و برخی از قسمت‌های مرکز ایران بادگیرهای چند وجهی (معمولاً هشت وجهی و حتی گاهی مدور) معمول است که نوع پنجم بادگیرها را تشکیل می‌دهند.

بادگیر چندطرفه:

این نمونه در یزد، کرمان و بوشهر و... دیده می‌شود در شهرستان یزد و برخی از قسمت‌های مرکز ایران بادگیرهای چند وجهی (معمولاً هشت وجهی و حتی گاهی مدور) معمول است که نوع پنجم بادگیرها را تشکیل می‌دهند.

بادگیر چپقی:

بادگیر چپقی نوع ششم بادگیر است که به جای فضای مکعبی شکل خارجی، سازنده از ایجاد چند لوله خم دار (زانو مانند) برای حجم خارجی بادگیر استفاده کرده است، اما کانالها و قسمت‌های داخلی مانند نمونه‌های چند طرفه است این نوع بادگیر تنها در سیرجان دیده شده است. نما سازی بادگیر خود از ویژگی‌های خاصی برخوردار است و در نهایت ظرافت به وسیله آجر کاری و یا گچ بری ساخته می‌شود.

محل قرارگیری بادگیر:

استفاده از بادگیرها به‌طور عمومی در دو نوع از ابنیه رواج دارد: آب‌انبارها و خانه‌ها

آب‌انبارها

در آب‌انبارهای شهری با توجه به در نظر گرفتن جهت وزش باد مناسب از تعدادی بادگیر که تعداد آنها تا هفت عدد در نوسان است، استفاده می‌شود؛ که در این حالت هر بادگیر با بادگیر مقابل خود به صورت کششی و مکشی کار می‌کنند. در آب‌انبارهای صحرایی به‌طور معمول یک بادگیر یک طرفه یا دو طرفه استفاده می‌شود. محل قرارگیری این بادگیرها در دور تا دور آب‌انبار و جهت آنها رو به باد مناسب می‌باشد.

خانه‌ها

در مقوله خانه‌ها و محل قرارگیری بادگیرها به بررسی بادگیرهای خانه‌های شهر یزد می‌پردازیم. به‌طور عمومی بادگیرها محل قرارگیری بادگیرها با توجه به موقعیت تابستان نشین تعیین می‌شود و به همین دلیل اکثر بادگیرهای شهر یزد در ضلع جنوبی ساختمان‌ها و بر روی ایوان تابستان نشین قرار دارد. البته موارد استثنایی چون خانه امامزاده‌ای یزد را می‌توان یافت که با توجه به قرارگیری تابستان نشین و زمستان نشین در طبقات بادگیر در ضلع شمالی خانه قرار دارد. اکثر این بادگیرها بادگیرهای چهار طرفه بلند می‌باشند.

منحصرترین بادگیرها:

بادگیر هشت طرفه باغ دولت‌آباد یزد

یزد با ۳۳ متر ارتفاع بلندترین بادگیر جهان است. بادگیر ۸ طرفه این باغ با ارتفاع بلند در دنیا بی‌نظیر است. برخی از کارشناسان معتقدند بادگیر خانه‌ها در یزد نمایانگر تشخیص و منزلت اجتماعی صاحبان آن‌ها در گذشته بود؛ این موضوع از طریق ارتفاع و نوع تزئینات آن‌ها مشخص می‌شود.

بادگیرهای حرفه‌ای خانه بروجردی‌ها کاشان

بادگیرسه طبقه و چهار طرفه باغ صدری (نمیر) تفت

بادگیرچیقی سیرجان

بادگیر دو طبقه و هشت طرفه باغ امیر در طبس

بادگیر دو طبقه و چهار طرفه خانه اقا زاده در ابرکوه

بادگیر دو طبقه با سطح مقطعه دایره‌ای در کاخ چهل

ستون سرهنگ آباد

۱- برج مقبره ها } مقبره های خود نشانه
 ۲- چند متری های افند دار

۱- ویژگی های برج مقبره ها :

۱- برای شخصیت های غیر مذهبی ساخته می شود

۲- تزیینات بیشتر در برج مقبره صورت در فتح مثل در اندک های مخروطی

تقل

۲- ویژگی های چند متری های لید دار :

۱- برای شخصیت های مذهبی بنا می شود

۲- تزیینات حر فضای داخلی بنا صورت می در فتح است

هیلتن براند از دوره ی تیموری به عنوان دوره درخشان مدرسه سازی ایران یاد می کند علی رغم اینکه وقتی از مدرسه حرف می زنیم معمولا دوران سلجوقی یاد ما می آید. اما نظر هیلتن براند این است که در دوران تیموری دوران درخشان مدرسه سازی ایران بوده است مخصوصا در دوران شاهرخ و الغیب و سلطان حسین باغی قران که رفاه و آسایش نسبی در ایران بود.

همچنین طرح چهار ایوانی طرح غالب مدارس دوره ی تیموری بوده هم تزئینات به مدارس اضافه شده است. مناره های کوتا سبک معماری دوران آذری بوده است.

یکی از ویژگی های سبک آذری ارتفاعات بناها، عظمت بناهای ریال شکوه بناها و مداره هم خارج از این قاعده نیستند. در دوران تیموری بناها با عظمت می شود، دو اشکوبه می شوند و هجره ها در دو طبقه ساخته می شوند و در اطراف مدارس گنبد خانه ها ساخته می شوند. مسجد مدرسه ها را داریم. مدارس در قسمت جنوب گنبد خانه ای دارند تحت عنوان نمازخانه یا مسجد کوچک جانمایی می شود.

مدارس هم تحت تاثیر طرح هندسی و تجما گرایی قرار می گیرند اما سطح یکپارچه و هماهنگی دارد.

مدارس مهم دوره تیموری:

گوهرشاد ساخته شده در هرات

پریزاد-دودر-بالاسر ساخته شده در مشهد

در این دوره مدارس کنار مسجد ها ساخته می شوند.

مدارس دوره صفوی:

چهارباغ (مادر شاه) در زمان شاه سلطان حسین ساخته شده است و مسجد مدرسه بوده است.

از نظر کاشی کاری و گنبد تزئینات طلاکاری و نقره کاری در ورودی-قلم زنی-کاشی هفت رنگ- کاشی معقلی-گره چینی- معرق کاری بوده است. مدرسه خان شیراز:

شهرتش به دلیل تدریس ملاصدرا بوده در دوران صفویه هجره های دو طبقه- باغ های اطراف مدرسه- حوض در وسط حیاط مدرسه و درخت کاری در مدارس حائض اهمیت بوده است.

در مدارس پله ها در معرض دید قرار نمی گرفتند بلکه در کنا ها و پستوها بودند.

نکته درمورد ساختار مدارس:

فضاهای طویل و دراز از طاق آهنگ و برای فضاهای مربع شکل مانده هجره های طلاب و مدرس ها از طاق های کلمبو بوده است. به دلیل کمبود فضا بی توجه به جهت آفتاب در چهار جهت ساخت و ساز انجام می شده.

فضاها: هجره- مدرس- اتاق درس-مسجد- کتابخانه- اتاق خدمه- سرویس های بهداشتی و در بعضی از مدارس بزرگ حمام هم داشتند. حیاط ها مستطیل بوده و روبروی فضای ورودی معمولا ایران های بزرگ به مسجد، کتابخانه و ... بودند و همجره ها در اطراف بودند.

مهم ترین کار قاجاریه ساخت مدارس تخصصی بود. (مدرس از لهستان- اتریش و فرانسه) آمدند و علوم فنی و صنعتی آموزش می دادند. مانند سعادت شهر بوشهر.

ایران
اتفاقات در هنگام آموزش ایران در زمان اسلام

علویان شیعه فلسفه را در علوم دینی تحت نظر عباسیان قرار می‌دادند. ساخت مدرسه در اهل کدسط علویان دوره با شکوه فرهنگ ایرانیان ساسانیان یا تحت ساسانیان سخته مجازا دوره ابوعلی سینا

تسلط گیری دارالعلوم در زمان ساسانیان برای پذیرش طلاب از تمام سخته‌ها

بعد از یک دوران با شکوه و پیدایش سقراط می‌گفتند و بعد دوره‌ی سلجوقی و شروع مدرسه سازی توسط خواجه نظام الملک ساخت مدارس تحت عنوان حقا می‌تواند تعداد زیادی از آن‌ها در مدو، بلخ، هرات، ری، نیشابور، فرنگه در این مدارس علیه اصفهانیان و علویان و همچنین سبکیان مدرسه الا زهر مصر و برای تبلیغ مذهب خود سلجوقیان

در این زمان مدارس جهان اهمیت داشته که در صورت اختلاف بین آنها مدارس بزرگ را بر مقلان می‌گذاشتند. در مقابل حقا که مدارس را بنا می‌کردند حقا می‌توانستند مدارس را بنا کنند. مدارس تاج الملک مدارس تاجیه را بنا کردند. مدارس غیاثی مدرسه غیاثیه جزیره دبیاتی مانده است.

دارای کبر ایران عربی و عین سفت قبله و آثارهایی در اطراف ایران عرض بنا بین ۲۲ تا ۲۸ متر است. یک ردیف پیچیده بلند در ایران سفت قبله که نشان دهنده‌ی همه‌ها در این هلیته اول دارای مهراب های اصفانی در ایران ها و کدشته‌ها زیبا ترین مدرسه با کاشی کاری‌ها

بعد از آن با ناصبه حلقه مغول ها مواج شدیم جمع ویرانی و کشته‌های زیاد بود

572

دوره اول

- از زمان انتخاب تهران به عنوان پایتخت (۱۱۶۴ ه ش) تا احداث دارالفنون (۱۲۲۸ ه ش)

دوره دوم

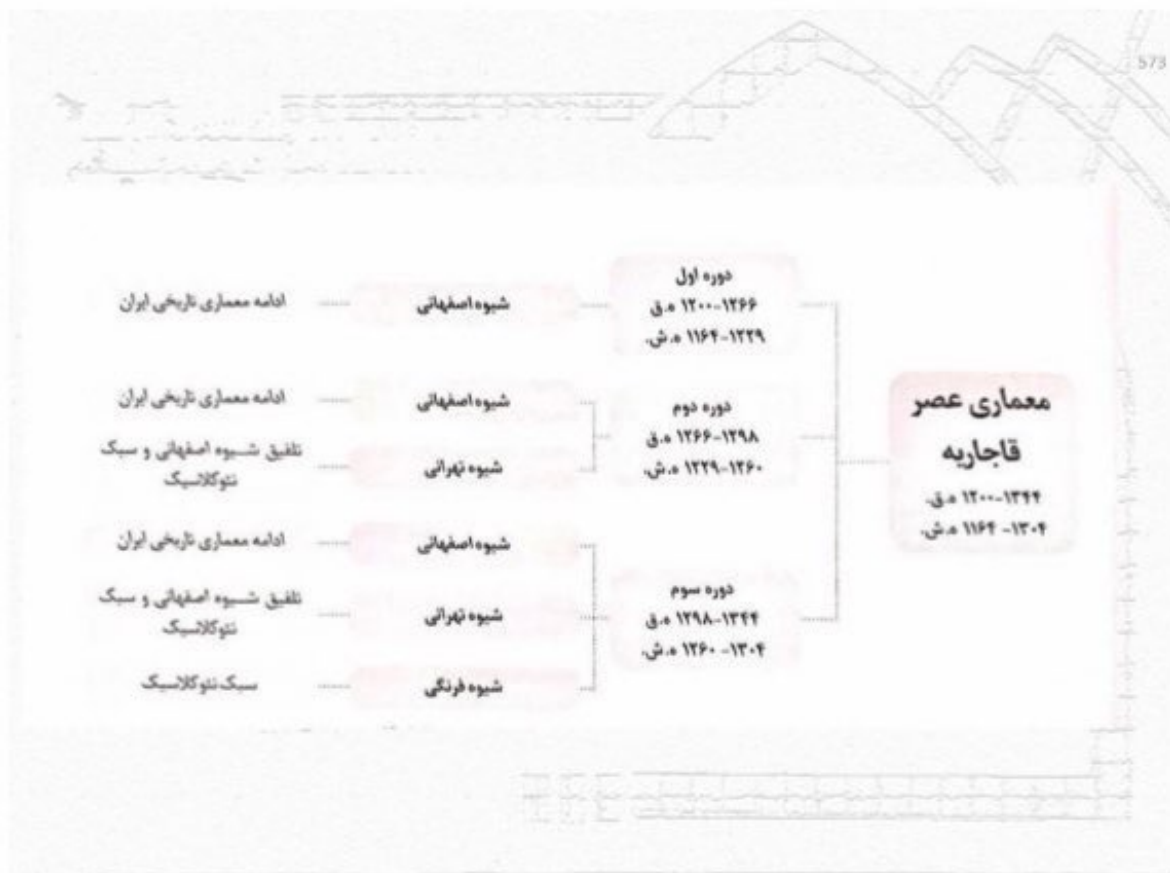
- از زمان احداث دارالفنون (۱۲۲۸ ه ش) تا ساخت سردر باغ سپهسالار (۱۲۵۹ ه ش)

دوره سوم

- از ۱۲۵۹ ه ش تا پایان دوره قاجار (۱۳۰۴ ه ش)

دوره اول:

نتیجه گیری و ویژگی ها

582

- ✓ ساختمان‌ها عمدتاً درونگرا
- ✓ دیوار باربر، طاق محدب، قوس جناغی
- ✓ بام شیبدار با پوشش کاهگل، بعضاً با نمای ستوری
- ✓ بده ستون به صورت صاف یا مارپیچ، سرستون مقرنس
- ✓ تزیینات کاشی کاری، گچبری، حجاری، رسمی بندی و مقرنس
- ✓ نقوش انتزاعی و طرح اسلیمی، گره چینی و خطاطی عمدتاً برای ساختمان‌های مذهبی
- ✓ تصاویر واقع گرا (فرنگی) برای ساختمان‌های غیرمذهبی
- ✓ مصالح بتایی و تیر و نخته چوبی برای کالبد ساختمان
- ✓ آجر، کاهگل، گچ و سنگ در نمای ساختمان

دوره دوم:

نتیجه گیری و ویژگی ها

588

- ✓ تلفیق نمادهای شیوه اصفهانی با فرنگی (نئوکلاسیک)
- ✓ استفاده از قوس‌های جناغی، نیم دایره و کمانی
- ✓ سرستون‌های مقرنس و نئوکلاسیک
- ✓ به کارگیری تزیینات انتزاعی و واقع گرا
- ✓ دیوارهای آجری باربر
- ✓ بام‌ها محدب و شیبدار، بعضاً ستوری در نما
- ✓ مصالح سنتی و فرنگی (شبرونی و چدن)

دوره سوم:

نتیجه گیری و ویژگی ها

598

- ✓ ساختمان‌ها دارای نمادهای نئوکلاسیک
- ✓ تقارن در پلان‌ها و نمای اصلی
- ✓ بام شیبدار و سنتوری در نما
- ✓ قوس نیم دایره یا کمائی از دایره
- ✓ ستون‌های کلاسیک: دوریک، یونیک و کورنتی
- ✓ تزئینات کلاسیک و تصاویر واقع‌گرا
- ✓ بالکن بالای سردر ورودی
- ✓ پله روی محور اصلی ساختمان
- ✓ گلدان و مجسمه روی کابرد بنا
- ✓ نمای سنگی یا به ظاهر سنگی
- ✓ نرده‌ها به شکل صراحی

دوره قاجار:

599

معماری قاجار

• واقع‌گرایی در تصاویر گیاهی	تزئینات
• واقع‌گرایی در تصاویر انسان و حیوان	
• استفاده از خطوط هندسی یونان و روم باستان	
• نصب مجسمه بر روی بنا	عناصر ساختمانی
• بام شیبدار و سنتوری	
• بالکن	
• ستون‌ها و سر ستون‌های کلاسیک	نما
• قوس‌های نیم‌دایره	
• نرده به شکل صراحی	
• تلفیق نماهای شیوه اصفهانی با نماهای نئوکلاسیک اروپا	مقطع
• تقلید کامل از نماهای نئوکلاسیک بر روی کل بنا	
• برون‌گرایی	
• بام شیبدار	پلان
• بالکن	
• محوریت راه پله	
• برون‌گرایی	مصالح
• بالکن	
• محوریت راه پله	
• آهن سفید برای پوشش بام	
• چدن برای ساخت ستون و نرده	

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
مهنیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

تأثیر معماران خارجی بر جریان معماری

گروه مدرسہ ی دارالفنون توسط امیر کبیر و با طرح میرزا رضا تأسیس شد اما معلمان اروپایی مدرسہ را باید از پیشگامان مضور متفحصان اروپایی و انتقال مفاهیم معماری اروپا به ایران دانست.

علاوه بر معلمان مدرسہ دارالفنون، شرکت های اروپایی که برای انجام کارهای ساختمانی در قالب قراردادهای دولتی به ایران می آوردند نیز زمینه ساز مضور معماران اروپایی در ایران شدند.

مطاری ص ۶۵

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
مهنیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

آندره گدار

- مهم ترین و با نفوذترین معمار خارجی در این دوره بود.
- تمصیل در رشته ی معماری با گزینش باستانشناسی شاور میانه و ایران در دانشکده هنرهای زیبای پاریس
- از پایه گزاران باستان شناسی و مرمت بناهای تاریخی بود و از مؤسسان آموزش آکادمیک
- به عنوان باستانشناس در بغداد - مصر و افغانستان
- مدیریت اداره عتیقات کشور
- مضور بیش از سه دهه در ایران
- بنیانگذاری و ریاست دانشکده هنرهای زیبا

مهم ترین کارهای اجرا شده

- موزه ی ایران باستان (مس باستان گرای)
- کلاه فرنگی ماضیه شیراز (الگو برداری از عناصر معماری - ایرانی)
- مدرسہ ایرانشهر در یزد (طرحی درون گرا با عناصر معماری اسلامی)

پانی مسعود ص ۱۹۴

۶۱۲

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۶

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران
معاصر

مقایسه با سنت های
جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۶-۱۳۵۷

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

موزه ی ایران باستان (مس باستان گراهی)

۶۱۳

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۶

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران
معاصر

مقایسه با سنت های
جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۶-۱۳۵۷

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

کلاه فرنگی حافظیه شیراز (الگو برداری از عناصر معماری- ایرانی)

۶۱۴

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۶تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۶-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷مدرسه ایرانشهر در یزد (طرمی درون گرا با عناصر
معماری اسلامی)

۶۱۵

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۶تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۶-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

ماکسیم سیرو (۱۳۵۴-۱۲۸۶):

- از برآمسته ترین معماران خارجی
- تنوع سبک و مهم در آثار او
- مهره باستانشناس
- جزو اولین اساتید رشته ی معماری دانشکده ی هنرهای زیبا

آثار:

- مجمع دانشکده ی پزشکی و هندیپ دانشکده دانشگاه تهران
- سافتمان باشگاه دانشگاه تهران (با همکاری رولان دوپرول و ممسن فروغی)
- کتابخانه ی ملی ایران
- بخشهای المافی به موزه ی ایران باستان و ....

۶۱۶

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰

تداوم معماری تاریخی

معماری نئوکلاسیک

آغلا مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران

معاصر

مقایسه با سبک های

جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷

آموزش معماری

هویت و معماری مدرن

پیشگامان نسل دوم

معماران معاصر

معماری بعد انقلاب

سه دهه بعد ۱۳۵۷

سافتمان باشگاه دانشگاه تهران (با همکاری رولان دوپزول و ممسن فروغی)

۶۱۷

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰

تداوم معماری تاریخی

معماری نئوکلاسیک

آغلا مدرنیته

معماران خارجی

نسل اول معماران

معاصر

مقایسه با سبک های

جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷

آموزش معماری

هویت و معماری مدرن

پیشگامان نسل دوم

معماران معاصر

معماری بعد انقلاب

سه دهه بعد ۱۳۵۷

نیکلای مارکوف (۱۳۳۶-۱۳۶۱)

- معمار پرکار این دوره
- گرایش به فرم ها و شیوه های معماری اسلامی ایران

آثار

- دبیرستان البرز
- مدرسه ی عالی سلامت
- دبیرستان نوشیروان دادگر
- دانشسرای مقدماتی تهران
- سافتمان اداره ی پست
- ورزشگاه امجدیه
- زندان قصر
- کارخانه قند کرچ
- کارخانه ی قند ورامین
- نمازخانه حضرت مریم
- کلیسا ی ارتدوکس
- عمارت بلدیة در میدان توپخانه
- سفارت ایتالیا و سافتمان سینگر در فیابان سعیدی

پان معصود ص ۷۰۰

۶۱۹

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آعلا مدرنیته
معماران خارجینسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۵۷-۱۳۶۰آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

قلیع باغلیان

مهم‌ترین معمار نسل اول

آثاره

طراحی کاغ شهربانی

پلان E شکل

سافتار فضایی متأثر از سازه ی مرسوم سنتی

نمای اصلی متأثر از بنای تفت ومشید

استفاده ی گسترده از سیمان بعنوان مصالح اصلی تزئینات

۱-پلان مستطود ص ۹۱۹-۹۱۸

۶۲۰

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آعلا مدرنیته
معماران خارجینسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۵۷-۱۳۶۰آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

میدان مسن آباد

طراحی بدنه های رو به میدان مسن آباد

الهام از سبک نئوکلاسیک با تلفیق معماری باروک فرانسه

۱-پلان مستطود ص ۹۱۴

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آعلا مدرنیته
معماران خارجینسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

کریم طاهرزاده ی بهزاد (تولد ۱۲۶۷ تبریز)

تمصیل در مقطع دبیرستان و دانشکده ی هنرهای زیبای استانبول در رشته ی معماری
دانشجوی دکترای مدرسه ی عالی تکنیک برلین (ناتمام)کریم طاهرزاده ی بهزاد از سال ۱۳۰۷ دفتر شخصی خود را با عنوان "اداره ی سافتمان
بهزاد" تأسیس کرد و تا زمان مرگش پروژه های زیادی را طراحی نمود.از مهمترین کارهای طاهرزاده ی بهزاد طراحی آرامگاه فردوسی است که با اقتباس از
آرامگاه کوروش طراحی شده است.طی یک مسابقه با حضور مرتسفیلد، اندره گدار، نیکلای مارتوف، کریم طاهرزاده ی بهزاد
آندره گدار بعنوان برنده اعلام شد ولی در مراحل پایانی کار انهمن برگزار کننده طرح
کریم طاهرزاده بهزاد را که با اقتباس از آرامگاه کوروش طراحی شده بود تصویب کرد.

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آعلا مدرنیته
معماران خارجینسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

آثار

آرامگاه فردوسی ۱۳۰۷-۱۳ توس

سافتمان اداری بیمارستان شاه رضا ۱۳۱۰ مشهد

تئاتر شیر و خورشید ۱۳۰۸-۱۳ مشهد

دانشگاه جنگ ۱۳۱۴ تهران

هنرستان راه آهن ۱۳۱۹-۲۰ تهران

بنای امور اداری راه آهن ۱۳۱۹-۲۵ تهران

بنای اداره ی پاسپالی راه آهن ۱۳۱۹ تهران

ایستگاه راه آهن سمنان

سافتمان اداری کارخانه ی پیت سازی ۱۷-۱۳۱۴ بهشهر

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۶۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آعلا مدرنیته
معماران فارسینسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

تولد ۱۲۷۹ استانبول

- گابریل گورکیان

فارغ التحصیل از مدرسه ی معماری آکادمی هنرهای کاربردی وین
دوست صمیمی آدولف لوس
با لوکوبوزیه و زیگفرد گیدنون در تأسیس کنگره ی سیام همکاری نزدیک داشت.
معمار مدرنیستی در سطح بین الملل
معماری او ریشه در کارها و اندیشه های سبک بین المللی کارهای یوزف هوپمان،
لوکوبوزیه و آدولف لوس داشت.

- آثار

- *- طرح کاخ وزارت دادگستری (۱۳۲۵-۱۳۱۶)
- *- طرح ساختمان وزارت امور خارجه (۱۳۱۸-۱۳۱۲)
- *- طرح ساختمان وزارت صنایع (۱۳۱۵)
- امفی تئاتر مدرسه ی نظام (۱۳۱۲)
- *- طرح باشگاه افسران (۱۳۱۶-۱۳۱۰)
- ویلاهای ملک اصلانی (۱۳۱۲)، پناهی (۱۳۱۳)، سیاسی (۱۳۱۴).
- فسروانی (۱۳۱۵)، نظام مافی (۱۳۱۶) و خیره (۱۳۱۶)
- (* جزه پروژه های مهم در سطح ملی)

۱-جان مسعود ص ۶۶۴

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۶۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آعلا مدرنیته
معماران فارسینسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

تولد ۱۲۸۶ تهران

ممنسن فروغی

- فارغ التحصیل از مدرسه ی عالی بهزار در رشته ی معماری
- تأسیس دانشکده ی معماری هنرهای زیبای دانشگاه تهران به همراه آندره گدار
- معمار مدرنیستی که به تاریخ و پیشینه ی فرهنگی ایران عشق می ورزید
- در نظر گرفتن شرایط اقلیمی و مصالح بنا
- استاد طراحی ساختمانهای مسکونی و اداری-خدماتی
- نقش پررنگ در طراحی سایت و ساختمانهای دانشگاه تهران
- پیشرو در طرح های ارائه شده برای ساختمانهای بانک
- تأسیس مجله آرشیوتکت او را به نیروی محرکه ی اصلی جنبش مدرن تبدیل کرد

۱-جان مسعود ص ۶۶۴

Iranian Contemporary Architects

- معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰
- تداوم معماری تاریخی
- معماری نئوکلاسیک
- آعلا مدرنیته
- معماران خارجی
- نسل اول معماران
معاصر
- مقایسه با سبک های
جهانی
- معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷
- آموزش معماری
- مهریت و معماری مدرن
- پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر
- معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

- آثار

- دانشکده ی حقوق دانشگاه تهران (۱۳۱۹-۱۳۱۷)
- وزارت دارایی
- شرکت تعاونی دولتی
- آرامگاه رضاشاه با همکاری علی اکبر صادق و کیقباد ظفر بختیار (اتمام ۱۳۲۹ - تقریب ۱۳۵۸)
- آرامگاه سعدی با همکاری علی اکبر صادق (۱۳۳۰-۱۳۲۸)
- آرامگاه باباطاهر در همدان (۱۳۴۹-۱۳۴۶)
- شعبه ی مرکزی بانک کشاورزی (۱۳۳۲)
- ساختمان شعبه ی اصلی بانک مسکن در خیابان فردوسی تهران (۱۳۳۵-۱۳۳۳)
- پروژه های زیادی برای بانک ملی از جمله بیمارستان بانک ملی در تهران، بانک ملی شعبه ی بلاار تهران (۱۳۲۴-۱۳۲۰)، شعبه مرکزی بانک ملی اصفهان (۱۳۲۳-۱۳۲۱)
- هواپگاه دانشجویان در فرانسه (۱۳۴۷) با همکاری کلود پاران، آندره بلوک، میدر قلی خان قیائی و کامران سپهبدی
- ساختمان مجلس سنا (با همکاری آندره بلوک، و میدر قلی خان قیائی (۱۳۳۴ اتمام))
- ساختمان های مستطونی قهرمان بختیار
- ساختمان نبش شمالی پل اهری
- منزل مستطونی خود معمار در خیابان بندر پهلوی

۱-بانک مستطون ص ۲۲۸

Iranian Contemporary Architects

- معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰
- تداوم معماری تاریخی
- معماری نئوکلاسیک
- آعلا مدرنیته
- معماران خارجی
- نسل اول معماران
معاصر
- مقایسه با سبک های
جهانی
- معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۵۷
- آموزش معماری
- مهریت و معماری مدرن
- پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر
- معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

بانک ملی ایران شیراز

بانک ملی ایران تبریز

بانک ملی ایران اصفهان

۶۷۲

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته
معماران فارسی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۰۶-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرنپیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

هوشنگ سیمون

- متولد ۱۲۹۹
- بروز اولین دانشجویان دانشکده هنرهای زیبا
- ادامه تحصیل به مدت ۴ سال در فرانسه
- دانشیار و استاد دانشگاه تهران
- ترک ایران در سال ۱۳۵۸ و اقامت در ونکوور کانادا
- فعالیت در زمینه معماری و نقاشی
- مجموعه دستاورد زندگی مرفه ای (معماری و نقاشی) در کتاب هوشنگ سیمون: نیم قرن فعالیت هنری در عرصه هنر و معماری

ویژگی های هوشنگ سیمون

- طرزی پیچیده دست
- سردسته معماران مدرن تاریخ گرای ایران و استاد معماری یادمانی
- سفت شیفته ی فرهنگ ایرانی
- آفت معماری معاصر ایران را تقلید کورکورانه از معماری مدرن می داند.

۱-جانی مستوفی ص ۲۷۴

۶۷۲

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۲۰تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغاز مدرنیته
معماران فارسی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۰۶-۱۳۵۷آموزش معماری
هویت و معماری مدرنپیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

آثار:

- سلماهای (۱۳۲۸-۱۳۲۸) : منزل و مطب دکتر فرهاد(تهران)- منزل بابک(تهران)-سافتمان پست فشار قوی سافتمان اداری مرکز برق وانبارهای مربوط به تاسیسات برق - منزل سرلشکر فیروز(تهران)- دفتر خود معمار (تهران)- خوابگاهها و پارکینگ های آتش نشانی- سافتمان آرامگاه بو علی(همدان)
- سلماهای (۱۳۲۸-۱۳۲۸) : منزل شیبان(دروس)- منزل محمدی (تپه ی امانیه) - منزل مقدم (تپه ی امانیه) سازمان نقشه برداری گل کشور (تهران)-آرامگاه نادر (مشهد) - کارخانه ی نخ سازی (ماده ی شهر ری) - کارخانه ی کانادا درای (زم زم فصلی) فیلبان آزادی فصلی - پژوهشگاه کودکان (فیلبان ولی عصر)- سینما آسیا(فیلبان جمهوری)
- سلماهای (۱۳۳۵-۱۳۴۰) : سینما سنترال تهران- کارخانه ی کانادا درای آبادان - لابراتوار عبیدی و شرکا،(ماده ی قدیم شمیران)- منزل بشارت (الهیه)- منزل فرازبان(زنگنه)- منزل دکتر کاظمی (شمیران) منزل ابتهاج (زعفرانیه)- مجموعه ی ویلاهای آقای پور(پاسداران)- منزل هدایت (دروس)- مجموعه ویلاهای ایپک پی (مصارف)- کتابخانه مجلس شورای ملی با همکاری فروشی - آرامگاه فیام- آرامگاه کمال الملک
- سلماهای (۱۳۴۰-۱۳۴۵) : تمجید بنای آرامگاه فردوسی (توس)- بناهای اطراف آرامگاه فردوسی (توس)
- سلماهای (۱۳۴۵-۵۰) : منزل دولت آبادی (نیاوران)- سافتمان مرکزی بانک سپه(تهران)- منزل خود معمار (دروس) مجتمع آموزشی فرخ(ماده ی آرامگاه دانشگاه شریعتی فصلی)- ضلع جدید بیمارستان میتا(تپه(تهران)
- سلماهای ۱۳۵۰ به بعد : بازارچه میر چقماق (یزد)- منزل بیلاقی خود معمار در راه اوشان.

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۰۰

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغلا مدرنیته
معماران فارسی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۵۷-۱۳۶۰

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن

پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

عبدالعزیز فرمانفرمایان:

- تولد ۱۲۹۹
- پدر مهندسین مشهور ایران
- فارغ التحصیل از مدرسه ی هنرهای زیبا ی پاریس (بوزار)
- توجه به سافت
- طبع معماری برای او ظریفی است که سافت شده باشد
- اعتقاد جدی به ضرورت کاربرد صمیم بنا و دقت زیاد در جزئیات اجرایی
- استفاده درست از مصالحی که در اختیار دارد
- الگو برداری از کارهای معماران مدرن و اقتباس از کارهای ریچارد نویترا - فرانک لوید رایت ، لوکوروبوزیه و آموزه های مدرسه ی باهوس و سبک بین المللی

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۰۰

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغلا مدرنیته
معماران فارسی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۵۷-۱۳۶۰

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن

پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

از مهمترین کارهای فرمانفرمایان:

- مسجد دانشگاه تهران
- ساختمانهای دانشگاه تهران در امیرآباد (رآکتور اتمی دانشگاه و آزمایشگاه های مربوطه)
- مرکز مطالعات مدیریت هاروارد با همکاری نادر اردلان
- مدارس مرغه ای در سراسر کشور
- ساختمان اداری مرکزی شرکت ملی نفت
- ساختمان وزارت راه
- ساختمان وزارت کشاورزی
- ساختمان بانک کار
- ساختمان بانک اعتباری ایران
- ساختمان سازمان زمان
- ساختمان ۳ برج ۶۰ طبقه که برای شرکت خانه در شهستان سابق (راضی عباس آباد) تا طبقه ۱۳ سافت شد.
- ساختمان بانک صادرات در اصفهان
- ساختمان مرکزی اداره ی تلویزیون ایران با استودیوهای پخش
- ساختمان پست تهران و سیستم تفکیک

۶۸۱

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۶۰

تداوم معماری تاریخی

معماری نئوکلاسیک

آغاز مدرنیته

معماران فارسی

نسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۵۷

آموزش معماری

هویت و معماری مدرن

پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

- ساختمان مرکز تلفن در توپخانه
- مجموعه ورزشی (کلیه مجموعه های ورزشی برای مسابقات المپیک)
- استادیوم یکصد هزار نفری با دریاچه
- استادیوم هفده هزار نفری با همکاری «S.O.M»
- هتل شمشک
- هتل سپید در خیابان طالقانی تهران
- هتل تاور در خیابان کوشک تهران
- بیمارستان ۶۰۰ تخت خوابی برای ارتش در شمال تهران
- بیمارستان دانشگاه اهواز با همکاری ویلسون میسون
- پاپیون ایران در نمایشگاه بین المللی مونترال (۱۹۶۷)
- موزه ی هرش تهران
- دو برج سامان ۱ در بلوار کشاورز
- آپارتمان سامان ۲ در ونگ
- چهار برج ونگ پارت.

۱-جان منسود سن ۶۸۸

۶۸۲

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۶۰

تداوم معماری تاریخی

معماری نئوکلاسیک

آغاز مدرنیته

معماران فارسی

نسل اول معماران
معاصرمقایسه با سبک های
جهانیمعماری دوره دوم پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۵۷

آموزش معماری

هویت و معماری مدرن

پیشگامان نسل دوم
معماران معاصرمعماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

- کاغ نیاوران
- کاغ ملکه ی مادر
- کاغ محمد رضا پهلوی در سعیدآباد
- کاغ پرنس خالد در ریاض عربستان
- فرودگاه مهرآباد (ساختمان مهاج، ساختمان ترمینال مسافری یکصد هزار نفری، ترمینال بالا)
- پیش از صد خانه ی مسکونی (امپله منزل شخصی در الهیه) اکنون محل سکونت سفیر بلژیک)
- نقشه ی جامع شهر تهران با همکاری ویکتور هوگو
- شهرسازی و خانه سازی مجموعه شرکت مس سرپوشه ی کرمان
- شهرسازی و خانه سازی شرکت خانه در کرج
- شهرسازی و خانه سازی شرکت خانه در اصفهان
- شهرسازی و خانه سازی شرکت خانه در شرق تهران
- مسجد دانشگاه تهران، پاپیون ایران در نمایشگاه بین المللی مونترال و موزه ی هرش (۱۳۵۶) را می توان جز، کارهای تاریخ گرای این معمار قرار داد.

۱-جان منسود سن ۶۸۸

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۰۰

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغلا مدرنیته
معماران خارجی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانی

• مسجد دانشگاه تهران

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۵۷-۱۳۲۰

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

• ساختمان اداری مرکزی شرکت ملی نفت

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۲۰-۱۳۰۰

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغلا مدرنیته
معماران خارجی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانی

• ساختمان پست تهران و سیستم تفکیک

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۵۷-۱۳۲۰

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

• مجموعه ورزشی (کلیه مجموعه های
ورزشی برای مسابقات المپیک)

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی ۱۳۰۰-۱۳۲۰		تولد ۱۳۱۵	کامران طباطبایی دیبا
تداوم معماری تاریخی معماری نئوکلاسیک آغاز مدرنیته معماران خارجی نسل اول معماران معاصر مقایسه با سبک های جهانی		فارغ التحصیل از دانشگاه هاروارد در رشته ی معماری مقطع کارشناسی ۱۳۴۳ تحصیل در رشته ی جامعه شناسی در مقطع فوق لیسانس دانشگاه هاروارد - زیستن در دو دنیای هنر و معماری - پایه گذاری نهادهای فرهنگی و هنری - نمایندگانهای مختلف در زمینه ی نقاشی - معمار مدرن با دغدغه ی بوم گرایی و تاریخ گرایی - معماری او(معماری انسانی) با این تعریف که در خدمت جامعه و مردم است - کارهای او یادآور مفاهیم و فرم های آشنای معماری ایرانی است - مشاغل و مسئولیت ها - عضو گروه طراحی شهر کلمبیا، مریلند، آمریکا (۱۳۴۳-۱۳۴۲) - مؤسس دفتر خصوصی، تهران (۱۳۵۰-۱۳۴۴) - مؤسس و مدیر عامل مهندسیین مشاور داس (۱۳۵۰) - عضو مؤسس و مدیر موزه ی هنرهای معاصر تهران (۱۳۵۷-۱۳۵۶) - عضو مؤسس شرکت نورث آرلینگتن، ویرجینیا، آمریکا (۱۳۶۹-۱۳۶۲)	
معماری دوره دوم پهلوی ۱۳۲۰-۱۳۵۷			
آموزش معماری هویت و معماری مدرن			
پیشگامان نسل دوم معماران معاصر			
معماری بعد انقلاب سه دهه بعد ۱۳۵۷			

۱-پایان مسعود ص ۳۸۷

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی ۱۳۰۰-۱۳۲۰		پروژه ها و کارهای مهم:
تداوم معماری تاریخی معماری نئوکلاسیک آغاز مدرنیته معماران خارجی نسل اول معماران معاصر مقایسه با سبک های جهانی		پارک و فرهنگسرای یوسف آباد(شفیق خصلی) طرح دانشکده ی هندی شاپور(شهید همزان خصلی)در اهواز(۱۳۴۷) مرکز خرید ممله ی شهرک غرب فرماد تهران(۱۳۵۶) طرح جامع شهر کرمان (۱۳۵۲)، بندر بوشهر(۱۳۵۲)، شوستر(۱۳۵۲)، دزفول(۱۳۵۲) شهرک شوستر نو(۱۳۵۹-۱۳۵۶) مجموعه ی نیاوران، پارک و فرهنگسرا و ساختمان دفتر مخصوص(۱۳۵۸-۱۳۴۹) موزه ی هنرهای معاصر تهران با همکاری نادر اردلان و میچر انگلیس(۱۳۵۵-۱۳۴۶) منزل مستگونی تئاولی (موزه ی تئاولی بعد از انقلاب)، نمازخانه جنب موزه ی فرش پارک لاله ۱۳۵۷-۱۳۵۶
معماری دوره دوم پهلوی ۱۳۲۰-۱۳۵۷		
آموزش معماری هویت و معماری مدرن		
پیشگامان نسل دوم معماران معاصر		
معماری بعد انقلاب سه دهه بعد ۱۳۵۷		

۱-پایان مسعود ص ۳۸۸

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۶۰

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغلا مدرنیته
معماران خارجی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۵۷

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

*مسیح امانت

متولد ۱۳۲۱ تهران
فارغ التحصیل ۱۳۴۵ از دانشگاه هنرهای زیبا
تأسیس شرکت بین المللی آرک دیزاین (Arc-design) در شهر ونکوور
کانادا (۱۹۸۱)
عاشق فرهنگ و سنن ایرانی
جزء محدود معمارانی است که در خارج از ایران (از آمریکا گرفته تا اروپا)
وفاورمیلانه و فاور دور) کارهای بسیار مهمی به انجام رساند

Iranian Contemporary Architects

معماری دوره اول پهلوی
۱۳۰۰-۱۳۶۰

تداوم معماری تاریخی
معماری نئوکلاسیک
آغلا مدرنیته
معماران خارجی
نسل اول معماران
معاصر
مقایسه با سبک های
جهانی

معماری دوره دوم پهلوی
۱۳۶۰-۱۳۵۷

آموزش معماری
هویت و معماری مدرن
پیشگامان نسل دوم
معماران معاصر

معماری بعد انقلاب
سه دهه بعد ۱۳۵۷

آذر

برز شهید آریانمهر (آزادی) (۱۳۵۰-۱۳۴۶)
دانشگاه صنعتی شریف با همکاری منوچهر ایرانپور (۱۳۵۴ امام بنا)
دانشگاه مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران (۱۳۵۹ امام)
سفارت ایران در بی جینگ (پکن) چین (۱۳۶۲)
سافتمان میراث فرهنگی کل کشور در تهران در دو مرحله
اول: مسیح امانت (۱۳۵۶-۱۳۶۴)
دوم: مهدی جهت و باقر آیت الله شیرازی
کتابخانه ی مرکزی دانشگاه لی هوان (چین)
کتابخانه ی مرکزی دانشگاه بی جینگ (چین)
پرستشگاه ساموآ در آپی ساموای غربی (۱۳۶۳)
.....

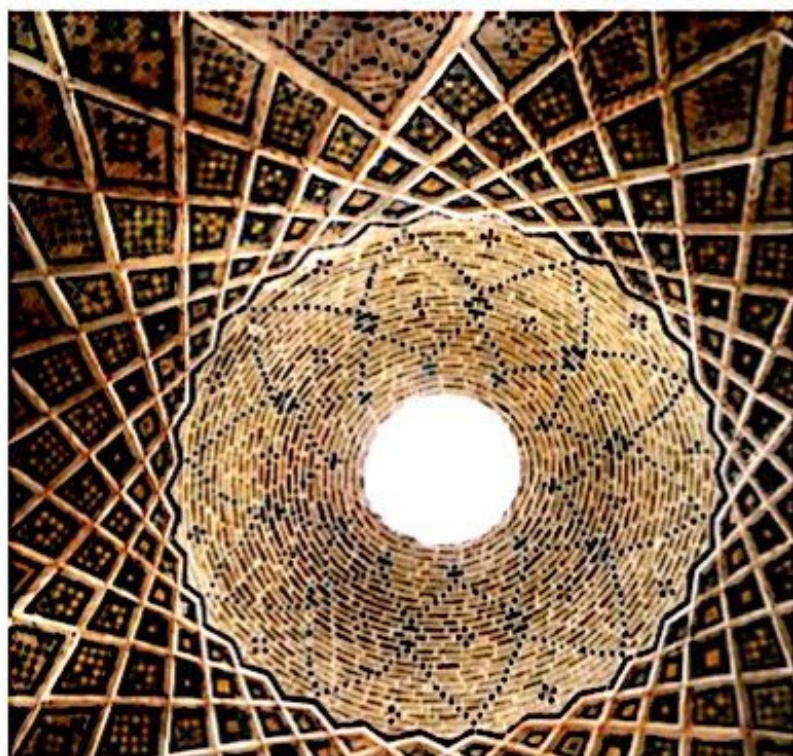
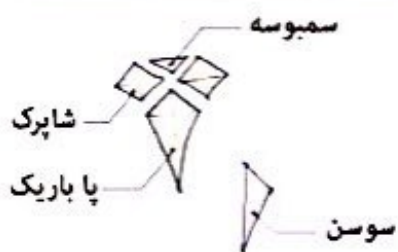

یک کاربندی معمولی از بخش‌های زیر تشکیل شده است:

- یک سری سمبوسه (مثلث منحنی‌الاضلاعی که بالاترین قسمت کاربندی را تشکیل می‌دهند).
  - یک یا چند ردیف شاپرک (چهار ضلعی منحنی‌الاضلاع) که قسمت‌های میانی را درست می‌کنند.
  - یک سری پا باریک (چهار ضلعی‌های انتهایی که به پا طاق منتهی می‌شوند).
- کاربندی‌ها به دو بخش عمده تقسیم می‌شوند:

• کاربندی قالب شاغولی این کاربندی‌های در فضا نسبت به صفحه زمین به‌طور عمودی واداشته می‌شوند بنابراین اکثراً قابلیت حمل بار را دارند و در حالتی که کاربندی‌ها خود پوشش اصلی باشند مثل چهارسوق‌ها و بازارها حتماً از قالب شاغولی استفاده می‌شود.

• کاربندی قالب سرسفت کاربندی‌هایی هستند که قالبشان در فضا نسبت به صفحه زمین به‌طور مایل است در کاربندی‌های قالب شاغولی در هر سطح که بخواهیم کاربندی کنیم بزرگترین دهانه مبنای کار خواهد بود به این ترتیب از نقاط مختلف سطح طاق هادی می‌زنیم که همه به اندازه طاق بزرگترین دهانه باشد به این ترتیب تیزه همه طاق‌ها در یک طراز قرار می‌گیرد. این تیزه‌ها پاکار طاقی خواهد شد که کوتاه‌تر از سقف اصلی است و به آن شمشه می‌گویند

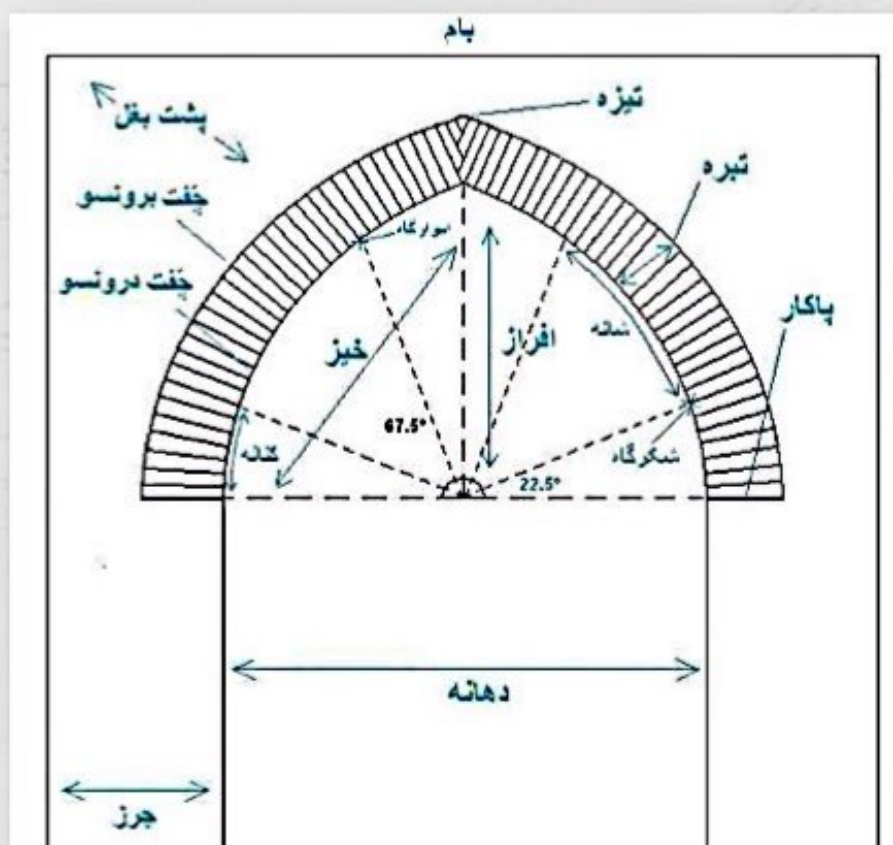

یزدی بندی نوع خاصی از نحوه کاربندی زیر گنبد، پوشش قوسی شکل ورودی‌ها است که به‌طور معمول از نظر تزئینی نیز جلوه‌ای خاص به فضایی که دربر گرفته می‌بخشد. یزدی بندی حالتی است بین رسمی بندی (شیوه‌ای از کاربندی) و مقرنس

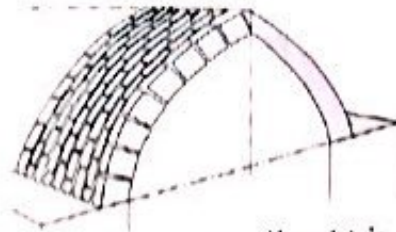
بخش‌های مختلف قوس:

- ۱- تیزه: به بالاترین نقطه قوس که راس آن می‌باشد تیزه می‌گویند.
- ۲- افریز: به دهانه قوس افریز می‌گویند.
- ۳- افراز: به بلندای چفد افراز گفته می‌شود.
- ۴- شکرگاه: به زاویه 22.5 درجه قوس، شکرگاه می‌گویند که اولین خرابی‌ها و شکاف‌ها در این نقطه به وجود می‌آید. در این قسمت بیشترین نیروی رانشی وجود دارد.
- ۵- آوارگاه: به زاویه بین 22.5 تا 67.5 درجه قوس، آوارگاه گفته می‌شود که بیشترین نیروی فشاری در این نقطه می‌باشد.
- ۶- شانه: فاصله بین شکرگاه تا ایوارگاه را شانه می‌گویند.
- ۷- بالنج یا کناله: به فاصله مابین پاکار تا شکرگاه بالنج گفته می‌شود.
- ۸- پاکار: به سمتی که قوس از آنجا شروع می‌شود پاکار گفته می‌شود.
- ۹- کلاله: فاصله زاویه 67.5 درجه تا راس قوس را گویند.
- ۱۰- کشاله: حد خارجی قوس
- ۱۱- خیز: نسبت افراز به دهانه
- ۱۲- چکاد: فاصله قله یا پیشانی قوس تا لبه بام.

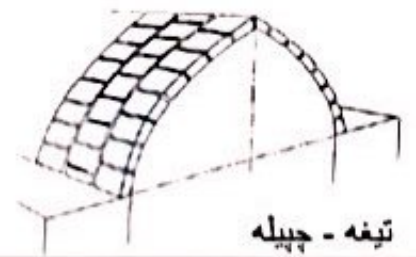

رومی

ضربی - پر

تیغه - چپله